

KRÆNKELSERNES KABINET

ELLER NÅR SVAGHEDEN OGSÅ ER STYRKEN

AF PER BETZONICH-WILKEN

Følelsen af at være krænket er langt fra forbeholdt den svage. Også den stærke kan insistere på den – og benytte sig af det. Selvom følelsen gælder som svaghed, er det netop den, som kan vise sig at være styrken for enhver, der vil nå sit mål. Men med den mulighed er der også lagt op til trængsel, når alle kan gøre brug af retten til at føle sig krænket.

Som et tegn på menneskelig sårbarhed indtager krænkelse en særlig plads. Ordet vækker gerne billeder af sagesløse ofre, der også kan få den besindige til at føle had og kræve hævn. Men krænkelse er mere end som så. Det drejer sig om så meget mere, at nogle vil mene, at henvisninger til at være krænket ligefrem misbruges. Men ethvert forsøg på at afgøre, hvem der har ret til at føle sig krænket, nærmer sig formynderi i det absurde. Med forståelse for forskelligheder kan man i stedet prøve at affinde sig med, at der er plads til lidt af hvert i det, som med respekt kan kaldes for krænkelsernes kabinet.

Når enhver er i sin gode ret til at afgøre, hvad der vejer tungt nok til at krænke, er der sikret ligestilling: Følelsen af at være krænket er derfor ikke kun forbeholdt den sages- og magtesløse. Sårbarhedens lange historie og højdepunkter i samtiden viser, at alle kan føle krænkelse - og *bruge* det. Ethvert eksempel på succes med talende tavshed, stilfærdig arbejdsnedlægelse eller diskret diplomati er som et forbillede på fredelig magtudøvelse. Hver gang det sker, vinder civilisationen en ny sejr, fordi det bekræftes, at den voldelige magtdemonstration er overflødig, når det handler om at få den nødvendige opmærksomhed og nå sit mål.

Da det handler om sårbarhed, forbliver det en forførende tanke, at øget brug af de fremgangsmåder ville spare uanede mængder af blod og tårer.

Under alle omstændigheder er der udsigt til trængsel i krænkelsernes kabinet, når både enkeltpersoner, grupper og noget nær hele nationer insisterer på retten til at føle sig ramt.

Som tegn på blottet sårbarhed har krænkelser mange udtryk. Er de ikke ligefrem korporlige, optræder de i hyppige vendinger, når man f.eks. ”føler sig truffet”, ”forbigået”, ”udstillet”, ”forfulgt” eller ligefrem ”skudt på”. De forskellige udtryk er tit kilder til belæring, fordi man åbenbart også støder på gamle eller nye tabuer – selv i en tidsalder, hvor det burde være småt med dem. Men selvfølgelig lever tabuer i bedste velgående, og de regulerer stadig både tanke, tale og handling. For den hensynsfulde giver de grund til at holde sig på måtten, imens den intetanende dumper i med begge ben, og provokatøren føler sig på hjemmebane.

I både kærlighed, arbejde og politik spænder opdagelserne vidt, og kun den uberørte tilskuer kan være vidne uden at frygte for eget skind eller renommé. Tabuer optræder traditionen tro som de intime misstemninger ved middagsborde og i soveværelser, men også i det brede offentlige format: Det ses bl.a. tydeligt, når politikere vil pille ved børnechecks, eller når alkoholiserede hollywoodstjerner beskylder jøder for at dominere. Hverken her eller dér ses der stort på sagerne. Skamfyldte undskyldninger, saglige korrekturer og tankevækkende kovendinger hører til dønningerne. Når den slags bliver til normen, kan nogle tro på genfundet harmoni, imens andre derimod ser nye indskrænkninger i muligheder for at agere som fri.

”Hertil og ikke længere!” fungerer som motto i forsøg på at opretholde egne grænser – og samtidig sætte dem for andre. Der er nu engang grænser for, hvad man vil (og skal) stå model til. Både den svage og den stærke har til tider ikke noget andet valg end at reagere på det, som krænker; og selvom den ene er meget mindre end den anden, er størrelse ikke det afgørende, så snart sårbarheden står i skudlinjen.

Når der appelleres og protesteres, kan det jo heldigvis gøres i fredens ånd; imens den svage nærmest er tvunget til at forfølge sit

mål ad den vej, er den også et farbart og anstændigt alternativ for den stærke. Trods oplagte forskelle på de to findes den afgørende lighed: Den svage har det med at høste sympati, men også den stærke virker sympatisk ved at indrømme eller pege på egen svaghed. Uanset om man har lille eller stor foran sig, er der med sympatien banet vej for det hensyn, som kommer enhver sårbar til gode, der føler sig ubehageligt truffet, forbigået, forfulgt eller noget værre.

Men hvadenten man befinder sig i dagligstuen, på kontoret eller ved ministertræffet, kommer det ikke nødvendigvis så vidt; i den indforståede atmosfære behøver appeller og protester nemlig ikke engang blive aktuelle; *alene faren for*, at de dukker op, fungerer som dørbåner, når man er en samarbejdsvillig eller bare eftergivende part, der helst vil undgå at krænke. Således holdes der liv i et magisk paradoks, som går ud på, at svagheden hos både lille og stor også er styrken i spillet om magten.

Snyderi kan ikke udelukkes, og derfor er det måske en trøst, at succes'en ikke er en selvfølge for den, der systematisk benytter sig af krænkelser som middel til sit mål. ”Hertil og ikke længere!” er et udbredt motto, der gør sig gældende på flere måder. Grænsesætning er derfor også et modtræk, når svagheden med tilhørende fare for krænkelser virker iscensat og beregnende. Mistanken og tvivlen skyder op som trolde af æsken og får forsøg på at vække sympati til at bevirke det modsatte. Sagen kompliceres yderligere, fordi der nu engang ikke altid er enighed om, hvad der berettiger til at føle sig krænket. Desværre er det nok til, at den voldelige magtdemonstration stadig ikke er blevet overflødig.

Til slut et par ord tiltænkt enhver med tanken om, at der er plads til for meget i krænkelsernes kabinet. Som tegn på sårbarhed har krænkelser så vidt vides aldrig udelukkende været det, man udsættes for med alt, hvad der hører til af smerte; den har gennemgående også været noget, man kan henvise til uden at føle sig ramt af den. Det formildende ved den side af sagen er vel, når ingen skades af den grund.

Per Betzonich-Wilken er dr.phil. i dialogfilosofi, underviser og censor.